د. بورهان یاسین:

بەبڕوای من فیدراڵی ناتوانێت چارەی کێشەی نەتەوەیی بکات، دەتوانێت لەباشترین حاڵەتدا نیوە چارە بێت

سازدانی توانا ئەحمەد- جەمال حوسێن

بەشی یەکەم

د. بورهان یاسین یەکێکە لەو دەنگە نوێیانەی بواری توێژینەوەی سیاسی و مێژوویی کەماوەیەکی زۆرە لەوڵاتی سوید دەژی و هەمیشە بەشدار بووە لەو گفتوگۆیانەی لەسەر مەسەلە هەنوکەیی و چارەنوسسازەکان کراوەو هەردەم خاوەن تێڕوانینی تایبەتمەندی خۆی بووە.لەسەردانێکیدا بۆ کوردستان کەدەوڵەمەند بوو بەکۆڕو دیداری رۆژنامەنووسی، دەرفەتی ئەم چاوپێکەوتنەمان بۆ رەخسا.

***سەرەتا وەکو دەروازەیەك بۆچوونە ناو ئەو گفتوگۆیە، پێویستە لەو گۆڕانکارییە گەورەیەیە کە لەعیراقدا ڕوویدا لەڕووخانی ڕژێمی بەعس، لەهاتنی هێزی هاوپەیمانەکان بۆ عیراق دەست پێبکەین، پرسیارەکە لێرەدا ئەوەیە ئەو گۆڕانکارییانە چۆن دەبینیت و شوێنگەو ڕۆڵی کورد بەڕای تۆ تێیدا چۆنە..؟**

-بەبڕوای من بۆ باشتر تێگەیشتنی ئەو گۆڕانکارییانە، پێویستە بگەڕێینەوە بۆ سەرەتای نەوەدەکان، کاتی چوونە ناوەوەی عیراق بۆ کوێت و ئەوەی من پێی دەڵێم تێکشکاندنی سەرێکی سێگۆشەی غەزەب کە لەوێدا عیراقەو کورد توانیی هەناسەیەك بدات، پەنجەرەیەکی بۆ کرایەوە، وەکو دەرفەت، دوایش ئەو قۆناغەی کەگەمارۆدانی عیراق و سیاسەتی تەنگ پێ هەڵچنینی لەلایەن ئەمریکاوە بەرامبەر بەعیراق و ئەو دەرفەتەی کەدرا بەکورد بۆ ئەوەی هەر نەبێت بەشێك لەکوردستان ئیدارە بکات، هاتە کایەوە. دەتوانین بڵێین 11ی سێپتەمبەر وەرچەرخانێك بوو، ئەو دەرفەتەی رەخساند کەعیراق جارێکی دیکە ببێتە چەقی بایەخ پێدان لەلایەن ئەمریکاوە، بەو مانایەی کەچەکی کۆکوژی عیراق بەسترایەوە بەو ئەگەرەی کەتیرۆریستان لەقۆناغی داهاتوودا بەکاربهێنن و ئەگەر ئەو چەکە کۆکوژانە لەدەستی هەندێك ڕژێمی توندڕەو و رادیکاڵ بن، دیارە بەدەستهێنانیان ئاسانترە، لەو خاڵەوە ئەمریکا عیراقی کرد چەقی گرنگیپێدان، ئەوەش بووە هۆی سەرخستنی هەوڵەکان بۆ ڕوخاندنی ڕژێمی عیراق، ئەو سەنگەی کەکورد هەر زووتر پەیدای کردبوو بەمە زێدەتربوو، بەڵام ئەو سەنگە ڕووبەڕوی هاوکێشەیەکی سیاسیی ئاڵۆز بووەتەوە. بەبڕوای من ئەو وەزعەی دەوڵەتی عیراق، لەدامەزراندنییەوە چوار کێشەی گرنگی هەبووە, یەکێکیان مەسەلەی شیعە، ئەوەی دووەم مەسەلەی کورد، ئەوەی سێیەم مەسەلەی سنوورەکان، ئەوەی چوارەمیان ئەوەیە کۆمەڵگای عیراقی و کۆمەڵگای دەوڵەتی عوسمانی بەشێوەیەکی گشتی کۆمەڵگایەکی تەقلیدی بوو بەشەوو ڕۆژێك بوون بەخاوەنی چوارچێوەیەکی مۆدێرن کەدەوڵەتی مۆدێرنە جێبەجێ نابێت، ئەو چوارکێشەیە، چوار کێشەن لێرەن، ئەمڕۆ هەن، کورد، سوننەی عەرەب، شیعە، کۆمەڵگای تەقلیدی، کردنی بەخاوەنی چوارچێوەیەکی مۆدێرن، کە لەوێدا مرۆڤ هاووڵاتیی ئەو نیشتمانە بێت لەبەر ئەوەی کەوا سەر بەخێڵی فلان، خێزانی فلان، ناوچەی فلانە کارێکی قورسە، لەبەرئەوە ئەو کێشانەی کەبەرەو ڕووی عیراق بوونەتەوە، یان بەرەورووی ئەو ئەکتەرانە بوونەوە کەعیراقییان دامەزراند، ئەمڕۆ ئەو کێشانە نەك هەر بزرنەبوونە، بەڵکو بەچڕی لێرەن.

***تۆ باست لەسەرەتای دروستبوونی دەوڵەتی عیراق کرد، ئەوەی من بزانم تۆ لەیەك دوو شوێن ئاماژەت پێداوە کەسەردەمی ئێستای عیراق ئەو گۆڕانکارییانەی کەئێستا هەن تارادەیەکی زۆر لێکچوونێك هەیە لەئێستا و سەرەتای دامەزراندنی دەوڵەتی عیراق.. دەکرێت لەسەر ئەوە قسەمان بۆ بکەیت..؟**

-بەبڕوای من لەیەکچوونەکان زۆرن. هەڵبەتە ئەو (82) ساڵەی کەتێپەڕیوە دوای دامەزراندنی عیراق هەندێك خاڵی جیاوازیش دروستدەکات، بەڵام لەیەکچوونەکان لەوێدایە کەبەریتانییەکان کاتی خۆی موسڵی ئەو وەختەیان – باشووری کوردستانیان- خستەسەر عیراق، لەڕاستیدا هەر لەبەرئەوە نەبوو کەکوردستان خاوەنی نەوتێکی زۆر بوو، بەڵکو لەبەر شتێکی تر بوو کەکەمتر باسی لێوەکراوە، ئەویش ئەوەیە خستنەسەری کورد لایەنی ئێتنیکی و مەزهەبی لەعیراقدا واتە دروستکردنی جۆرێك لەباڵانس، واتا هاوسەنگی لەنێوان شیعە کەزۆرینە بوون، لەگەڵ باقییەکەی تر کەسوننەی عەرەب و سوننەی کورد بوو. ئەو ترسە بەبڕوای من ئەوڕۆ ئامادەیە، واتا ئەگەر جارێکی‌تر ئەمریکا ئەو پرۆژەیەی بەریتانیا لەمێژووەوە بهێنێت و لەسەر سیاسەتی ئەمڕۆ پیادەی بکات، دەکرێت کورد وەکو زەرووڕەتێك تەماشابکرێت, کەئەوە لەهەندێك لایەنی کوردییەوە بیستوومەو بەخۆشبینییەوە تەماشای دەکرێت، وەك ئەوەی کورد ڕۆڵی باڵانس دروستکردنی هەبێت.. پێموایە کورد دەبێت بەنیگەرانییەوە بڕوانێتە ئەو مەسەلەیە، چونکە ئەو وەختە کورد حەزبکات یان نا بەزۆرەملێ و لەبەرئەوەی ئەو ڕۆڵە گرنگە دەخرێتەوە سەر عیراق.

لێکچوونێکی دیکە کە بەبڕوای من مەسەلەی پەیوەندیی بزووتنەوەی سیاسییە لەگەڵ ڕەهەندی زەمەن. لەسەرەتای بیستەکان کورد کاتێکی زۆر زیاتری بەدەستەوەبوو کەبتوانێت لەناو عیراقی داهاتوودا جێگای خۆی بکاتەوە.. لەساڵی 1918 کەدەوڵەتی عوسمانی ڕووخا، هەتا ساڵی 1925 کەعیراق بوو بەخاوەنی دەستوور، واتا (7) ساڵمان بەدەستەوە بوو بۆ مانۆڕی سیاسی، هەندێك هەوڵ و کۆشش کرا لەوێ، بەڵام تێری ئەوەی نەدەکرد کەوا کورد ببێت بەخاوەنی قەوارەیەکی سیاسیی, جا چ سەربەخۆ یان لەچوارچێوەی دەوڵەتی عیراقدا. ئەمڕۆ بەبڕوای من حساب لەسەر مانگ و هەفتەیە, واتا بەماوەی چەند مانگێك ڕەنگە عیراق بکرێت بەخاوەنی دەستوورو لەو دەستوورەدا ئەگەر کورد وەك نەتەوەیەك، جێ پێی خۆی بەشێوەی بەرچاو نەکردەوەو وەك نەتەوە مامەڵەی لەگەڵ نەکراو بواری ئەوەی پێ نەدرا کەهەر وەختێك بیەوێت بڕیار لەمافی چارەی خۆنووسینی خۆی بدات، دەتوانم بڵێم ڕەنگە ئەوە وەك شکستێکی سیاسی بۆ کورد بشکێتەوە..

***هەیە پێی وایە لێکچوونێکی ئەوتۆ لەنێوان ئێستای عیراق و عیراقی سەدەی ڕابردوو نییە، بەو واتایەی هاوپەیمانان و ئەمریکا بەرنامەیەکی ستراتیژیان بۆ عیراق هەیەو لەبەرنامەیدا نییە جگە لەوەی کەعیراق یەکخەنەوە، تۆ پێتوانییە هەوڵدانی کورد بۆ تەجاوزکردنی پرۆژەی ئەمریکی بۆخۆی هەوڵدانێکی مەترسیدارە..؟**

-بەبڕوای من لەو جێگایەی کەپرۆژەی ئەمریکی دەستپێدەکات، لەوێندەرێ هەموو شت تەواو نابێت، کورد پێویستە خۆی هەندێك پرۆژە گەڵاڵە بکات کەپرۆژەی کوردی-ئەمریکاییە، پرۆژەکانی کوردی پێویست ناکات هەموو جارێك سەد لەسەد لەفلتەری عیراقیدا یان وەك پێشوولەفلتەری ئۆپۆزسیۆنی عیراقدا تێبپەڕێت، بەبڕوای من بەحسابی ئەوەی کەکورد تاکە باوەشێکە لەجیهانی ئیسلامیدا کەسەد لەسەد کراوەیە بەڕووی ئەمریکادا، ئەو بوونی باوەشە، تەنها لەئاستی هێڵێکی سیاسیی سەرکردایەتیی سیاسی و بزووتنەوەی سیاسیمان نییە، بەڵکو لەشەقامی کوردی بەشێوەیەکی گشتی خەڵکی کوردستان زۆر هاوسۆز تەماشای ئەمریکاو بوونی ئەمریکا دەکەن، ئەوە خۆی لەخۆیدا سەرچاوەیەکە یاخود ماددەیەکی خاوە دەکرێت پرۆژەیەکی کوردیی-ئەمریکیی لەسەر بینابکرێت، بەبڕوای من ئەو مەترسییە کەهەیە وەکو پێشتر وتم" کەئەمریکا پرۆژە مێژووییەکەی بەریتانیای بیستەکان پێکەوەلکاندنی کورد بۆ هاوسەنگیی جارێکی تر دووبارە ببێتەوە پرسیار لەسەر ئەوەیە، ئایا ئێمە ئاگاداری ئەو مەترسییەین، ئەگەر ئاگاداری ئەو مەترسییەین چ کارێکمان کردووەو ئەو مەترسییە دووبارە نەبێتەوە..

***رەنگە ئەو وەڵامەی تۆ بمانباتە سەر پرسیارێك ئەویش ئەوەیە ئێستا تۆ چۆن سەیری ستراتیژیی کورد دەکەیت، ئەو ستراتیژیەی کورد پێی ڕووبەڕووی ئەو ڕەوشە سیاسییەی ئێستا دەبێتەوە، بەتایبەت لەبەغدا..؟**

-بەبڕوای من ئەو ڕەوشە ستراتیژەی کەئێستا هەیە ئەو هەوڵانەی کەهەن، لەبەغدا بۆ دامەزراندنەوەی دەوڵەتی عیراق، هێشتا هەموو دەرگاو پەنجەرەیەکی بەرامبەر بەکورد دانەخستووە، بەڵام بەبڕوای من کورد تەسەورێکی پێدراوە، بەتایبەتی لەکۆنفرانسی لەندەن لەدیسەمبەری ساڵی 2002، بەوەی کەکورد دەتوانێت سەری رم بێت بۆ پیادەکردنی پرۆژەی دیموکراتی لەعیراقدا، بەبڕوای من قەناعەت هێنان بەوەی کورد دەتوانێت سەری رم بێت بۆ پیادەکردنی پرۆژەی دیموکراتی لەعیراق، خۆی لەخۆیدا چۆکییەکی سیاسییە لەلایەنی کوردییەوە، کورد ناتوانێت پرۆژەی دیموکراتی لەعیراق پیادە بکات و ناشتوانێت ببێتە ئەکتەری دامەزراندنەوەی عیراق، بەبڕوای من ئەو ڕۆڵ بەخۆبەخشینەش خۆی لەخۆیدا جۆرێك لەموفارەقەیەکی سیاسیی زۆر گەورەی تێدایە بەو مانایەی کەمن بەراوردم کردووە بەوەی کەکاتێ دەوڵەتی ئەڵمانیای نازی تێکشکا لەئەنجامی جەنگی دووەمی جیهانی، وەك ئەوەی جووەکانی ئەو کاتە بێن جارێکی دیکە داوای ئەوە بکەن دەوڵەتی ئەڵمانیای نازی زیندوو بێتەوەو دابمەزرێتەوەو ئەوجا بچن لەگەڵ دەوڵەتی ئەڵمانیای نازی بکەونە قسەکردن، ڕەنگە یەکێك بڵێت" ئاخر بەراوردکردن لەنێوان عیراقی پاش سەدام لەگەڵ ئەڵمانیای نازی شتێکی بێ ئینسافییە، من دەڵێم" نەخێر، کێشەی کورد لەگەڵ حوکمی بەعس نەبووە بەتەنها، کێشەی کورد لەگەڵ دەوڵەتی عیراقدا بووە، هەر لەو ڕۆژەی کەپرۆژەی پێرس کۆکس سەریگرت، هەر لەو ڕۆژەی پرۆژەی عەبدولڕەحمان نەقیب لەدامەزراندنی دەوڵەتی عیراق بەو شێوەیە سەریگرت، ئەو وەختە تۆ کەوتوویتە ململانێیەك لەگەڵ دەوڵەتێکدا کەئینکاری مافەکانی تۆی کردووە، جا ئەو دەوڵەتە لەسەردەمی مەلەکی بێت، کۆماری بێت، دوای ئەوە بێت، لەسەردەمی بەعس بێت، ڕاستە لەسەردەمی بەعسدا هەندێك شت کراوە کە لەپێشتردا نەکراوە، بەڵام بەشێوەیەکی گشتی من دەخوازم جەخت لەسەر ئەوە بکەم، پێکهاتەی دەوڵەتی عیراق خۆی لەخۆیدا هەڵەیەکە، بەو مانایەی ناعەدالەتییەکی مێژووییە بەرامبەر بەکورد، ئەو ناعەدالەتییە نابێت جارێکی تر زیندووببێتەوە یاخود بەردەوامیی وەربگرێت بەرامبەر.

***ئایا ئەگەری پێکەوەژیان لەناو دەوڵەتی عیراقدا هەیە کورد لەگەڵ عەرەب..؟**

-من پێموایە ئاسان نابێت یەکێك لەو خاڵانەی کەزۆر گرنگە ئێمە جەختی لەسەر بکەین، ئەوەیە کەزۆرینەو کەمینە مەسەلەیەکە یەکجار گرنگە، باسکردن لەدیموکراتی باسێکی جوان و خۆشە، دیموکراتی وەك وشەیەکی هەنگویناویی شیرین و جوان لەمێشکی ئێمەدا جێگای بووەتەوە، بەتایبەتی کەمیللەتێك مەحرومکراوە لێی، خەباتی ئێمەی کورد لەپەنجا ساڵی ڕابردوو کەم یان زۆر بۆ دیموکراتی بووە، بەڵام من لەو چرکەساتەدا واهەست دەکەم کەپیادەکردنی دیموکراتی لەعیراق دەتوانێت حاڵەتێکی شەرعی بدات بەنەتەوەی سەردەست بەپەیوەندیی لەگەڵ نەتەوەی بندەست، بەو مانایەی کەزۆرینەی عەرەبی کە (75٪)یە بەرامبەر بەکورد (23٪-25٪)یە، من بەشێوەیەکی ڕێژەیی دایدەنێم، لەبەرئەوەی جێگای ئاسووری و کلدان و تورکمان دەبێت لەوێ ببێتەوە ئەو نابەرامبەرییە لەحاڵەتێکی دیموکراتیدا بەتایبەتی لەبڕیارە ستراتیژییەکاندا کورد ناچاردەکات بچێتە ناو هەندێك شەڕەوە، کەهی خۆی نییە، هەندێك ململانێ لەنێوان عیراق و وڵاتان کەهی خۆی نییە، هەندێك مامەڵەی ستراتیژی کەهی خۆی نییە, لەکاتێکدا ئەگەر خۆی قبووڵی ئەوەی کردووە بەمیکانیزمی دیموکراتیی دەوڵەتی عیراق بەڕێوەبچێت، ئەو وەختە دەبێت سەر دابنەوێنێت بۆ زۆرینەی عەرەبی، ڕاستە لەوێدا تەواوکردنی سیستمی دیموکراتی بەسیستمێکی فیدراڵی دەبێت، بەڵام ئایا ئەو سیستمەی فیدراڵییە، چۆن دەبێت..؟ لەڕاستیدا ئەوە جێگای گفتوگۆیە، من گومانم هەیە لەوەی کەوا کورد بتوانێت بچێتەوە دەوڵەتی عیراقەوە وەك نەتەوەیەك کەخاوەن ئیرادەی خۆیەتی، بەبڕوای من فیدراڵی ناتوانێت چارەی کێشەی نەتەوەیی بکات، دەتوانێت لەباشترین حاڵەتدا نیوە چارە بێت، ئێمە بەڵگەشمان ئەوەیە لەئەزموونی وڵاتانی سۆسیالیست لەسۆڤییەت بگرە تا یوگۆسلاڤیاو هەروەها لەئەزموونی وڵاتانی ڕۆژئاواییش ئەو چارەسەرە فیدراڵییانە ئەوەمان پیشان دەدەن، کە لەباشترین حاڵەتدا نیمچە چارەیە، چارەیەکی تەواونییە، چارەیەکی تەواو ئەوەیە کەئەو نەتەوەیە خاوەنی سەروەریی خۆی بێت، بڕیاری سیاسی و ئیرادەی نەتەوەیی خۆی بەدەستی خۆی بێت و لەجێگایەکی تر ئەو ئیرادەیە سنووردار نەکرێت بەهەندێك مەرجی دیکە، کەنەتەوەی سەردەستی زۆرینە بۆی دادەنێت، لەچوارچێوەی دیموکراتیشدا دەبێت تۆ بەو سنوورانە ڕازی بیت..

***دێمەوە سەر ئەو لێکچوونانەی ئەڵمانیای نازی و دەوڵەتی عیراقی، ڕاستە ئەگەر لێکچوونێك هەبێت لەنێوان ئەڵمانیای نازی و عیراقی بەعسیدا، ئەوا لێکچوونێك لەنێوان لەنێوان جوولەکەو کورددا نییە، چونکە جوولەکەکان لەبەرئەوەی چارەیان هەبوو بەکۆچکردن بۆ ئەو دەوڵەتەی کەتازە دروستیان کردبوو، بەڵام لەبەرئەوەی کەکورد چارەیەکی نییە، بەپێی تێڕوانینی سیاسی، واتا بڵێین کورد چارەیەکی نییەو ناکرێت کۆچ بکات بۆ شوێنێکی تر, تاکە دەروازە بۆ ئەوەی ڕەنگە لەو دەروازەیەوە بۆ ڕزگاربوون لەو مێژووە تراژیدیایە بریتییە لەوەی کەعیراق بەدیموکراسی بکرێت، چونکە بۆچوونی جیابوونەوە لەعیراق ئێستا پرۆسەیەکی مەحاڵە..؟**

-هەڵبەتە من باس لەوە ناکەم ئایا جووەکان باشتربوو هەوڵی ئەوە بدەن یان نا، بەڵام بەراوردەکەی من ئەوەیە کەئەمڕۆش لەدونیادا پێنج جوو کۆناکرێتەوە تەسەوری ئەوە بکات ئەو شتە ڕووی بدایە، ئەوەی کەمن مەبەستم زیاتر هەڵوەستەیەکی ئەخلاقییە, سەبارەت بەکورد، بەبڕوای من ئەوە گرنگە بزانین کەکێشەی ئێمە لەگەڵ ڕژێمی بەعس و سەردەمی بەعس نەبووە، بەڵکو لەگەڵ هەموو دەوڵەتی عیراقدا بووە، مەسەلەی دیموکراتی نەك هەر چارەی کێشەکان ناکات، بەڵکو شەرعییەتی داگیرکردن و سەردەستی و بندەستی و براگەورەو برا بچووك دەچەسپێنێت، بەجۆرێك کەئەو وەختە تۆ بەڕاستی ناتوانیت خۆتی لێ ڕزگاربکەیت، چونکە ئەگەر عیراق ناونیشانێکی دیموکراتیی وەرگرت، سیستمەکە بووە سیستمێکی دیموکراتی، ئەو وەختە جیهانی دەرەوە تێناگات بۆ کورد ڕازی نییە بەوە، لەحاڵەتێکیشدا هەر ئەو سیستمە دیموکراتییە لەبەرئەوەی عیراق بەشێکە لەسیستمی عەرەبی کەبیست و دوو دەوڵەتی عەرەبیی تێدایە، بەبێ کۆمەڵەی وڵاتانی عەرەبیش دەبێت عیراق و هەر وڵاتێکی تر ناوو ناونیشانی عەرەبی هەبێت، مولتەزیمە بەرەنگاری بکات، لەهەر وڵاتێکی تری عەرەبی و بەتایبەتییش پەیمانی هاوبەشی عەرەبی کە لەساڵی 1952 مۆرکراوە بەپێی ئەو پەیمانە هەر دەوڵەتێکی عەرەبی مولتەزیمە بەوەی بەرگری لەوڵاتەکانی تری عەرەبی بکات، بەو مانایەی ئەگەر سبەینێ عیراق بووە بەشێك لەشەڕێکی عەرەبی-ئیسرائیلی لەوێدا کەچەکی ئەتۆمی بەکارهات، ئەو کاتە کوردستان بەشێکە لەعیراق و کوردستانیش لەو شەڕە گڵاوە کە بەهیچ شێوەیەك هی خۆی نییە، شەڕێکی تر لەنێوان عیراق و ئێراندا ببێتەوە لەسەر (کەنداوی عەرەب) بەهیچ شێوەیەك ئەو شەڕە شەڕی کورد و عەرەب نییە، بەڵام لەپرۆسەیەکی دیموکراتیدا لەپەرلەمانی (اتحادی) یەکگرتووی فیدراڵیی مەرکەزیدا ئەگەر زۆرینە دەنگ بۆئەوە بوو کەبەڵێ دەبێت ئەو شەڕە بکرێت، ئەو وەختە کورد دەبێت ئەو شەڕە بکات کەشەڕی خۆی نییە.

***بەڵام دیموکراتی تەنها دەسەڵاتی زۆرینە نییە، بەڵکو ڕێزگرتنیشە لەکەمینە، لەحاڵەتێکیان کەکورد کەمینەیە لەعیراق کەلەچوارچێوەی فیدراڵییەت خۆی دەدۆزێتەوە، ئایا فیدراڵی کۆمەڵێك ماف نادات بەکورد وەکو نەتەوەیەك لەو دەوڵەتەدا کە لەکۆمەڵێك بڕیاردا سەربەخۆ بێت، یان هەموو بڕیارەکان ملکەچی مەرکەز نەبێت..؟**

-بەدڵنیاییەوە کەباس لەفیدراڵی دەکەین، کۆمەڵێك نموونەمان دێتە بەرچاو کە لەوێدا جیاوازیی هەیە لەنێوان حاڵەتێك بۆ حاڵەتێکی دیکە، ئەمڕۆ لەحاڵەتی عیراقدا بەڕاستی ڕەتکردنەوەیەکی بەهێز هەیە لەلایەن عیراقی عەرەبی، جا چ شیعی، چ سوننی، چ ئیسلامی، چ غەیری ئیسلامی بۆ فیدراڵییەتێك کە لەسەر بنەمای جوگرافیی نەتەوەیی بێت، یان ئەوەتا لەباشترین حاڵەتدا عیراق بکرێتەوە سێ بەش، هەر وەکو کەدەوڵەتی عوسمانی کردی بەسەرەوەو ناوەڕاست و خوارەوە، کە لەوێشدا جارێکی دیکە شوناسی‌کوردی بزردەبێت لەناو شیماڵێك کە لەوێدا وشەی کوردستان بەکارنایەت، بەهەرحاڵ من نامەوێت بچمە ناو ئەو گفتوگۆیانەوە، بەڵام دەمەوێت لەوێ ڕاوەستم کە" ئایا ئەو فیدراڵییەی کەعەرەب قبووڵی دەکات ئەو مافانە بەتۆ دەدات کەبڵێیت" نەخێر من شەڕ لەسەر (شط العرب) ناکەم.. کەبڵێیت" نەخێر من شەڕ لەگەڵ ئیسرائیل ناکەم. کە بڵێیت" نەخێر من شەڕ لەگەڵ ئیسپانیا ناکەم بۆ بەرگریکردن لەمەغریب، ئەو وەختە ئێمە باس لەوە دەکەین کەهەندێك گەرەنتی هەبێت لەو پەیوەندییە فیدراڵییە، کەسێ شێوەیە، بەبڕوای من و جگە لەو سێ زەمانەتە فیدراڵی کەڕۆحی تێدا نەبێت، زەمانەتی یەکەم بەپێی یاسایەکی نێونەتەوەیی و هێزێکی گەورەی وەك ئەمریکا زەمانەتی ئەوە بدات:

یەکەم" کەکورد نابێت ناچار بکرێت بەبڕیارێك کەخۆی حەزی لێنەکات، یان دژی بەرژەوەندییەکانی بێت..

دووەمیان" کورد خاوەنی هێزێکی چەکداری خۆی بێت لەکاتێکدا ئەگەر ناوەند ویستی شتێکی بەسەردا بسەپێنێت، ئەوە دەتوانێت سەنگەری بەرگری لەخۆکردنی هەبێت..

ئەوەی سێیەمیان" کە بەبڕوای من زۆر گرنگە حەقی ڤیتۆیە، لەناو پێکهاتەیەکی فیدراڵیدا دەبێت حەقی ڤیتۆ بدرێت بەو پێکهاتانەی کەبچووکن بەرامبەر هێزە گەورەکان.. ئێستا ئەگەر لەیەکێتیی ئەورووپاو لەوەیٚ کەهێشتا شێوەیەکی فیدراڵیی وەرنەگرتووە، بەڵام زۆر نزیکە لەشکڵی فیدراڵییەوە، لەوانەیە لەقۆناغی داهاتوودا یەکێتیی ئەورووپا ببێت بەفیدراڵیی بەلجیکا، لۆکسۆمبۆرگ، مافی بەرامبەر بەئەڵمانیا هەیە لەهەندێك حاڵەتدا ئەگەر بێتە سەر مەسەلە گرنگەکان.. دەتوانێت خۆی بکشێنێتەوە، دەتوانێت ڤیتۆ بەکاربهێنێت، هەتا هاتنی تورکیا بۆ ناو یەکێتیی ئەورووپا.. هەندێك لەوڵاتەکان ئێستا باس لەوە دەکەن کەڤیتۆ بەکاردەهێنن.. یەکێك لەوانە بۆ نموونە نەمسایە، واتا زامنکردنی ڤیتۆ زائیدەن ئەو دوو شتەی تر, ئەگەر ئەوسێ زەمانەتە نەبێت بەبڕوای من فیدراڵی لەحوکمی زاتی زۆر زیاتر نییە، بەپێی لێکۆڵینەوەی زانستییانەش هەندێك ئۆتۆنۆمی هەیە دەتوانم نموونەش بدەم زۆر لەفیدراڵی بەهێزترن, وەك (ئۆلان)، کەدورگەیەکی نێوان سوید و فینلەندایە، ئەوەی (گرینلاند) دورگەیەکە سەر بەدانیمارکە، ئۆتۆنۆمییەکەی زۆر لەو فیدراڵییە بەهێزترە کەئێستا لەلایەنی کوردییەوە پێشکەش بەغدا کراوە، چونکە مافی ئەوە بەگرینلاند دەدات، کەخۆی بکێشێتەوە لەیەکێتییەکدا کەدانیمارك تێیدایە،کەلەڕاستیدا لەساڵی 1982 ئەوەش ڕویدا, گرینلاند بڕیاریدا لەئەنجامی ریفراندۆمێکدا کە لەگرینلاند کرا، خۆیان بکێشنەوە لەیەکێتیی ئەورووپا..

کێشەی ئێمە تەنها لەگەڵ ڕژێمی بەعس و سەردەمی بەعس نەبووە، بەڵکو لەگەڵ هەموو دەوڵەتی عیراقدا بووە